



**Predlogi Društva VTIS ob sprejemanju  
raziskovalne in inovacijske strategije  
Slovenije 2021-2030**

## VSEBINA

PREDLOGI DRUŠTVA VTIS OB SPREJEMANJU  
RAZISKOVALNE IN INOVACIJSKE STRATEGIJE  
SLOVENIJE 2021-2030

4

ODLIČNOST RAZISKOVALNEGA OKOLJA

6

IZOBRAŽEVANJE - GONILNA SILA NAPREDKA

10

TRANSPARENTNOST IN ADMINISTRACIJA

15

KOMUNIKACIJA IN JEZIK

17

Pri pripravi dokumenta smo aktivno sodelovali z Direktoratom za znanost, Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, del pa so prispevali tudi člani društva Mlada akademija. Vsem se lepo zahvaljujemo za pomoč in aktivno sodelovanje. Posebna zahvala pa gre našim članom, ki so izvedli celoten projekt: Tim Weber, Boštjan Vihar, Jaka Kragelj, Neža Vadnjal, Marina Klemenčič, Nejc Stopnišek, Vesna Makovšek, Žiga Malek, Anže Švara, Aja Ropret Homar ter Sara Drvarič Talian (Mlada akademija, Kemijski Inštitut) in Tea Romih (Mlada akademija, Kemijski Inštitut).

### DRUŠTVO V TUJINI IZOBRAŽENIH SLOVENCEV

Kotnikova ulica 5

1000 Ljubljana

[www.drustvovtis.si](http://www.drustvovtis.si)

E-naslov: [info@drustvovtis.si](mailto:info@drustvovtis.si)

## Predlogi Društva VTIS ob sprejemanju raziskovalne in inovacijske strategije Slovenije 2021-2030

V Društvu v tujini izobraženih Slovencev (VTIS) se zavzemamo za kroženje znanja in izkušenj med Slovenijo in tujino. Naše članstvo šteje preko **1700 posameznikov**, ki zastopajo raziskovalne ustanove v Sloveniji in svetu ter predstavljajo potencialen vir informacij o dobrih praksah ustvarjanja sodobnega raziskovalnega okolja iz kar **52 držav**.

Predstavljamo edinstveno perspektivo skupnosti, ki dobro pozna trenutno situacijo v slovenskem akademskem prostoru, delovanje različnih mehanizmov in sistemov za podporo inovacij v tujini in najpomembnejše, prehod med takšnimi okolji.

V Sloveniji si prizadevamo za znanstveno-raziskovalno okolje, ki bo primerljivo tistemu na vodilnih mednarodnih raziskovalnih institucijah in bo postalo gonilna sila za inovacije, tako v akademskem kot gospodarskem sektorju. V tem dokumentu delimo svoj pogled na trenutno stanje v slovenskem akademskem prostoru in izpostavljamo točke, kjer vidimo možnost za preboj Slovenije proti vrhu svetovnih znanstvenih velesil.

Veseli nas, da se znanosti posveča čas za strateški razmislek in upamo, da lahko s tem dokumentom predstavimo dopolnitve in konkretne predloge za implementacijo nove strategije o raziskovalni in inovacijski dejavnosti.

Želimo si, da se bo delovanje slovenskega znanstveno-raziskovalnega prostora razvijalo še naprej ter dolgoročno postavljalo nove standarde, ki bodo lahko za zgled raziskovalnim ekosistemom po svetu.

Pri pripravi tega dokumenta smo aktivno sodelovali z **Direktoratom za znanost, Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport**, aktivno pa so prispevali tudi člani društva **Mlada akademija**.

**Pri pripravi so nas vodile ključne misli, ki so po našem mnenju temelj vsakega strateškega dokumenta.**

- Menimo, da bega možganov ni potrebno preprečiti, temveč ga je smiselno kompenzirati in izkoristiti;
- Uspešna strategija mora biti specifična in merljiva. To se lahko doseže z zastavljanjem jasnih vmesnih ciljev, ki omogočajo dosledno sledljivost in realno implementacijo;
- V realizacijo strategije bi radi vključili tudi deležnike iz gospodarstva, delovnega prava in obče družbe;
- Predlogi morajo biti smiselni, sorazmerni, strateško vzdržni - dobri tako za državo kot za državljane.

Dokument je razdeljen v **štiri tematske sklope**, ki ciljno naslavljajo strateško pomembne sklope s konkretnimi predlogi. Zavedamo se, da je problematika kompleksna ter potrebuje obravnavo na več nivojih s socialnim dialogom med vsemi deležniki.

Seznam predlogov tako ne zavzema vseh možnih področij in vseh obstoječih problemov temveč izpostavlja predvsem izzive s katerimi se pri vračanju ali raziskovalnem delu soočajo naši člani ter tiste, za katere že obstajajo rešitve in dobre prakse v tujini.

Zavedamo pa se, da tako izzivi, kot rešitve potrebujejo širok dialog preden postanejo razvojna politika. V okviru pisanja predlogov smo jih poskušali umestiti v najbolj relevanten sklop, pri čemer lahko posamezni predlogi naslavljajo vrsto različnih problemov (zato posameznih predlogov praviloma ne ponavljamo v ostalih relevantnih sekcijah).

### ODLIČNOST RAZISKOVALNEGA OKOLJA

Akademski poklic in karierni razvoj  
Habilitacije  
Javni razpisi za financiranje raziskovalnih projektov

### IZOBRAŽEVANJE - GONILNA SILA NAPREDKA

Študij  
Slovenski akademski prostor kot atraktivno delovno in študijsko okolje  
Kakovostno znanstveno-raziskovalno delo in njegovo vrednotenje  
Mednarodna mobilnost

### TRANSPARENTNOST IN ADMINISTRACIJA

Enakopravna obravnava in mehanizmi za kroženje znanja  
Štipendijske sheme namenjene izobraževanju v tujini (Ad futura)

### KOMUNIKACIJA IN JEZIK

Uspešna komunikacija znotraj raziskovalnega okolja in navzven  
Uporaba angleščine v slovenskem akademskem prostoru

## ODLIČNOST RAZISKOVALNEGA OKOLJA

Člani društva VTIS so izvedli dve anketi na temo kroženja možganov (*Anže Svava, 2019<sup>1</sup>*; *Žiga Malek, 2018<sup>2</sup>*), v katere so bili vključeni Slovenci v tujini in v Sloveniji delujoči tuji raziskovalci. Rezultati obeh anket kažejo, da imajo raziskovalci pri selitvi v Slovenijo tri ključne prioritete, oziroma skrbi:

### 1. Ciljni kadrovski razvoj

- Ločeno in trajno financiranje raziskovalcev različnih kariernih stopenj;
- Ciljno privabljanje talentov iz tujine;
- Jasnejša opredelitev karijerne poti.

### 2. Vpletenost v mednarodno okolje

- Spodbujanje gostovanj v večji meri kot do sedaj.

### 3. Ugled institucij

- Povečanje proračuna, namenjenega znanosti;
- Fleksibilnost sistema za zaposlovanje novih raziskovalcev.

### Akademski poklic in karierni razvoj

Poleg samega povečanja števila novih doktorjev in drugih vrhunskih kadrov, je pomembno njihovo umeščanje v akademsko/industrijsko okolje, za kar manjka jasen načrt. Definirati je potrebno jasno in transparentno pot za napredovanje v akademskem prostoru ter priložnost za delo v zasebnem sektorju.



#### Predlogi:

**1. Zaposleni na JRO potrebujejo svobodo pri svojem delu**, ki jim bo omogočala, da se odločijo med pedagoškim in raziskovalnim delom ter večjo fleksibilnost pri razporejanju deleža pedagoškega in raziskovalnega dela (predvsem na univerzah). Raziskovalci, ki so uspešni pri pridobivanju raziskovalnih sredstev, naj imajo na izbiro:

- da znotraj polne zaposlitve zmanjšajo število pedagoških ur ter jih zamenjajo za raziskovalne,
- da vodje projektov (izkušeni raziskovalci) niso zavezani svojih ur beležiti pri izvedbi projekta in lahko delujejo kot mentorji/svetovalci.<sup>3</sup>

**2. Predlagamo ukinitve nadobremenitve (nad 100% polne zaposlitve) znotraj JRO.** Zaposlitev tako za raziskovalno kot pedagoško delo naj temelji na stabilni zaposlitvi za poln delovni čas.

**3. Nujna je jasno začrtana pot napredovanja v akademskem okolju** ter priložnosti za znanstveno osamosvojitve z mehanizmi za vzpostavljanje novih raziskovalnih skupin, ki jih po eni strani spodbuja nacionalna agencija, kot tudi sami JRO-ji.

**4. JRO-ji dodatno potrebujejo službe za kadrovski razvoj**, ki za vsakega zaposlenega sprejme karierni načrt in spremlja njegovo implementacijo. Ta naj omogoča tako napredovanje kot razporejanje delovnih nalog glede na uspešnost.

**5. Potrebne so tudi socialne spodbude**, ki bodo povečale atraktivnost delovnih mest (zagotovljeno varstvo otrok, tečajji slovenščine za partnerje/družinske člane, nastanitvene kapacitete za raziskovalce na obisku, itd.).

**6. Vpeljava mentorstva** na višji stopnji akademskega razvoja. Izkušene znanstvenike, ki so uspešni tudi na mednarodnem nivoju, bi lahko spodbujali k temu, da mentorirajo mlajše sodelavce glede vodenja raziskovalne skupine, uspešnega prijavljanja na mednarodne razpise, itd., kar mora biti tudi dodatno nagrajeno, npr. s pedagoško razbremenitvijo.

**7. Specifični dolgoročni razpisi za vzpostavitev lastnih raziskovalnih skupin**, ki še ne morejo definirati projektne dela in ki ni vezan na določeno institucijo. V tujini za to (poleg razpisov evropskega raziskovalnega sveta - ERC) obstajajo tako **nacionalni viri financiranja**, kot tudi **privatni viri financiranja**.

<sup>1</sup>Svava, A., 2019. Kroženje znanja. Ljubljana: Društvo VTIS.

<sup>2</sup>Malek, Ž., 2018. *Je internacionalizacija slovenskega visokega šolstva res nedosegljiv cilj?*. Ljubljana: Društvo VTIS.

<sup>3</sup>Primer dobre prakse, [FWF projekti](#), Avstrija

## Habilitacije

Habilitacijski nazivi zaradi edinstvenega načina njihove pridobitve (strogo definirana habilitacijska področja, postopek izvolitve, ki mora večinoma potekati na instituciji, ki razpisuje neko delovno mesto, itd.) bistveno prispevajo k zaprtosti slovenskega akademskega prostora nasproti tujini. Habilitacijski postopki se med državami EU zelo razlikujejo, ponekod (npr. v Nemčiji) jih pa tudi splošno opuščajo.



### Predlogi za izboljšave:

**1. Optimizacija habilitacijskega procesa** - trenutni postopki (predvsem v pedagoškem procesu) so prepočasni in omejujoči, hkrati pa so habilitacijske komisije sestavljene le iz domačih raziskovalcev, kar predstavlja tveganje za konflikt interesov. Vključevanje strokovnjakov iz tujine tukaj predstavlja priložnost za neodvisno vrednotenje znanstvene uspešnosti.

**2. Večja časovna fleksibilnost pri pridobivanju habilitacij** - predlagamo, da se omogoči zamaknitev habilitacijskega postopka, npr. potem, ko je kandidat/ka že izbrana za delovno mesto ter da habilitacija sama ni pogoj pri kandidaturi.

**3. Vpeljava ekvivalentnosti in prenosljivosti** habilitacijskih področij.

**4. Združevanje in sprotno posodabljanje** ali opuščanje določenih habilitacijskih področij.

**5. Večja fleksibilnost pri delovnih nalogah med habilitacijskimi stopnjami** - nekateri strokovni delavci z nazivom asistent imajo potrebne kompetence za izvajanje predavanj, pa tega zaradi administrativnih ureditev ne smejo. Predlagamo, da se načelno razširi delovne naloge po delovnih mestih, kompetence pa ugotavlja od primera do primera, kar naj bo prepuščeno presoji fakultete ali oddelka.

**6. Namesto trenutnega habilitacijskega procesa naj se vzpostavi sodoben in konkurenčen način samega zaposlovanja**, in ponujanje pogodb v smislu 'tenure track'. Ta naj vnaprej določa kriterije (glej **AKADEMSKI POKLIC IN KARIERNI RAZVOJ**).

## Javni razpisi za financiranje raziskovalnih projektov

Večino raziskovalnih projektov na nacionalni ravni v Sloveniji financira ARRS preko letnih razpisov za (so)financiranje raziskovalnih projektov, za katere podajamo nekatere predloge za izboljšave.



### Predlogi:

**1. Prijave na projekte** so glede na trajanje in obseg financiranja preobsežne. Predlagamo, da se skupno **dolžino prijave skrajša**, tako da ne bo presegala 10 strani, z vsebinskim delom do največ 5 strani.

**2. Večja fleksibilnost** glede **začetka** in **konca financiranja**. Pogosto je pridobitev razpisa pogojena s pričetkom projekta že nekaj mesecev po pridobitvi sredstev, kar omejuje posameznike z veljavno pogodbo ali drugo obliko vezanosti na tujino ali druge zaposlitve pri nas.

**3. Večja fleksibilnost** glede **finančne strukture** projekta in **odprava kategorij s fiksnimi kvotami**. Projektni razpisi v EU in državah članicah večinoma dopuščajo, da prijavitelji sami določijo finančno konstrukcijo projekta, ki najbolj ustreza izvedbi projekta.

**4. Vodja projekta** (ki je večinoma starejši raziskovalec) naj ne bo zavezan, da k projektu prispeva **FTE-je** (Full-Time Equivalent). Efektivno z delovnim obsegom 1-10% FTE-ja k projektu ne more učinkovito prispevati, hkrati pa s tem jemlje možnost za polno zaposlitev nekemu drugemu.

**5. Za projektno financiranje naj raziskovalci tekmujejo znotraj skupin glede na karierno stopnjo**, kjer so med seboj primerljivi po znanju in izkušnjah. Znotraj ved je to že delno določeno, v kolikor obdržimo področja, pa je potrebno to urediti tudi znotraj teh.

**6. Uspešnost na evropskih razpisih** bi se lahko povečala, če bi bili **domači razpisi** po načinu prijave in strukturi ocenjevanja bolj **podobni evropskim**. Npr. prilagoditev kriterijev na 'excellence, impact, implementation', katerih teža naj bo odvisna od stopnje TRL (technology readiness level). Kompetence prijaviteljev se naj vrednotijo kvalitativno in glede na njihovo starost/izkušnje.

**7. Vpeljava pečata odličnosti** za širši nabor evropskih programov financiranja, kot so že v veljavi za ERC in MSCA.

**8. Spodbujanje zasebnega sektorja k financiranju znanosti** po vzoru fundacij iz tujine (Wellcome trust, VW Stiftung, AXA Research Fund, itd.)

## IZOBRAŽEVANJE - GONILNA SILA NAPREDKA

Inovativnost je prvi pogoj za konkurenčnost. V sodobni družbi so uspešni tisti posamezniki in tisti, ki lahko trgu ponudijo nekaj novega. Inovativnost pa je nerazdružljivo vezana na izobrazbo. Izobrazbo vidimo kot dolgotrajen proces, ki se sočasno dogaja na večih področjih. Pomemben dejavnik so konkurenčni študijski programi, ki temeljijo na raziskovalnem delu in privabljajo mlade talente ter jih pripravijo za uspešno nadaljevanje kariere tako za akademsko delovanje, kot delo v gospodarstvu.

### Študij

Vključevanje študentov in predavateljev iz tujine je eden ključnih mehanizmov za uspešno internacionalizacijo slovenskega akademskega prostora, kjer pa precej zaostajamo za drugimi evropskimi državami.



### Predlogi:

**1.** Če želimo biti dovolj privlačni za tuje študente in predavatelje, morajo naše Univerze ponujati **boljše študijske programe** (ki se jih lahko prioritizira glede na lokalne potenciale) kot druge univerze v regiji (Graz, Dunaj, Milano), ključna pa je tudi dostopnost izobrazbe in premostitev jezikovnih ovir.

**2.** Spodbujanje delovnih praks na vseh stopnjah študija, tudi doktorskega, kar bi lahko prinašalo ECTS.

**3.** Študijski programi morajo biti zastavljeni tako, da so **diplomanti zaposljivi** že po prvi bolonjski stopnji. Če je nujen magisterij, prva stopnja nima vrednosti. **Zaposljivost** naj bo eden **ključnih ciljev izobraževanja** preko boljšega osveščanja kariernih ciljev.<sup>6</sup>

**4.** Univerze naj razvijajo službe, ki nudijo **strokovno svetovanje študentom** (mentorstva alumni članov v industriji, promocija mednarodne mobilnosti, promocija delovnih izkušenj, pomoč pri pisanju življenjepisov, priprava na razgovor za službo, tečaji pisanja, ipd).

**5.** Omogočanje večje **fleksibilnosti samih programov**, ki se naj stopnjuje z vsako naslednjo stopnjo izobraževanja. Primer dobre prakse iz tujine: študijski program je zastavljen široko, s postopnim večanjem števila izbirnih in zmanjšanjem števila obveznih predmetov, tako da si študentje lahko predmetnik bolj prilagodijo svojim interesom (Npr. naravoslovje Cambridge, magistrski programi RWTH Aachen). To omogoča tudi večje prehajanje med programi prve in druge bolonjske stopnje. Slednji lahko tako postanejo bolj nišni, npr. iz prvostopenjskih študijev biologije, kemijske tehnologije ali strojništva v bioniko, bioinženiring, itd. Ključno za to je povezovanje med različnimi fakultetami in univerzami, tako domačimi kot tujimi.

**6. Vpeljava prenosljivih veščin**, ki bodo študente bolje pripravile na iskanje in predvsem ustvarjanje priložnosti za delo, v učni načrt na vseh stopnjah univerzitetnega izobraževanja.

**7.** Povečanje **fleksibilnosti kurikulumov** z vabljenimi predavatelji iz drugih strok in privatnega sektorja.

<sup>6</sup>Primer: [Westminster Employability Award](#)

### Javne raziskovalne organizacije (JRO) potrebujejo avtonomnost in stabilno financiranje znanstveno-raziskovalnega dela,

da lahko zagotovijo kakovostno delo. Agencija in JRO morajo omogočati dovolj fleksibilnosti in zagotoviti, da bodo postopki kadrovanja, financiranja in vrednotenja raziskovalnega dela transparentni in učinkoviti. Neustrezna pravila raziskovalce spodbujajo k izigravanju sistema (npr. navidezni javni razpisi za delovna mesta, premeščanje stroškov med viri financiranja z administrativnimi mahinacijami, itd.).



#### Predlogi:

**1. Vzpostavitev** mehanizmov za postavitev novih raziskovalnih skupin in vsebin dela, ki v tem trenutku mogoče še niso predvidene.

**2. Zagotavljanje avtonomnosti** javnih raziskovalnih organizacij pri pedagoškem in raziskovalnem delu ter vzpostavitve stabilnega financiranja znanstveno-raziskovalnega dela.

**3. Ustanovitev povezovalne delovne skupine**, ki bi bila odgovorna za koordinacijo, usklajevanje in pretok informacij med sektorji in med ministrstvi, ki bodo pripravljali skupne mehanizme in ukrepe. Odgovornost za uspešno delo morajo nositi vsi deležniki sistema, naloge in odgovornosti pa morajo biti jasno definirane tako na nivoju ministrstva, nacionalne agencije, kot posameznih raziskovalnih zavodov. Za doseganje teh ciljev **predlagamo vpeljavo koordinatorja, ki skrbi za spremljanje in izvajanje nalog posameznih deležnikov.**

**4. Vpeljevanje in spodbujanje dobrih praks za večjo povezanost med javnim in zasebnim sektorjem:**

- JRO-ji imajo vrhunsko raziskovalno infrastrukturo, ki bi koristila tudi industriji, predvsem malim in srednjim podjetjem (MSP), ki si je pa ne morejo privoščiti. Z vlaganjem v zaupanje in skupne projekte, bi lahko zasebni sektor večji del svojega razvoja prenesel na JRO-je.
- Po drugi strani se lahko večji delež magistrskih in doktorskih nalog izvaja v partnerstvu s podjetji.
- Za spodbujanje zgoraj navedenega partnerstva se lahko vpelje mehanizme kompenzacije dela (v zameno za mentorstvo npr. dostop do infrastrukture, raziskave po naročilu, prijavo IP s pomočjo pisarn za prenos znanja, itd.).
- Še bolj neposredna integracija bi bila mogoča preko tehnoloških parkov, kjer JRO-ji in industrija delijo sodelavce, laboratorije in druge prostore.<sup>7</sup>

**5. Investicije v raziskovalno infrastrukturo** naj bodo **strateške** in gradijo na znanju, ki ga imamo (oziroma mu je komplementarno) v nišah, kjer smo lahko med najboljšimi in kjer obstajajo sinergije med javnim in zasebnim sektorjem. Dostop do drage infrastrukture je potrebno olajšati preko centralizacije na način, da lastniki ponudijo opremo in kompetence v souporabo, tako znotraj JRO kot na prostem trgu, kar zmanjša stroške in poveča produktivnost.<sup>8</sup>

**6. Pomanjkanje dela na trgu naj ne bo motivacija za prijavo na doktorat.** Prvi korak k napredku je lahko zbiranje informacij o potrebah na trgu, s katerimi se usklajuje tudi študijske vsebine. Treba je tudi razmisliti, kako se bo trg spodbujalo k temu, da bo bolje izkoristil nove, predvsem visoko izobražene kadre.

### Kakovostno znanstveno-raziskovalno delo in njegovo vrednotenje

Trenutno v Sloveniji za namen spremljanja uspešnosti delujeta sistema SICRIS in COBISS, ki sta zagotovo dragocena z vidika zbiranja podatkov o raziskovalni dejavnosti, nista pa ustrezna za vrednotenje kakovosti, še posebej, če gre za primerjavo dela v mednarodnem prostoru.

Kandidati/ke iz tujine se na razpise in delovna mesta ne morejo prijaviti, ker je točkovanje na podlagi SICRIS in COBISS omogočeno le raziskovalcem, ki se že nahajajo v Sloveniji. V mednarodnem okolju se točkovanje objav opušča in nadomešča s celostnim, kvalitativnim vrednotenjem. Negativni učinki točkovnega vrednotenja pri nas se kažejo tudi v praksi, saj raziskovalci v Sloveniji objavijo nadpovprečno veliko znanstvenih objav, te pa so v med slabše citiranimi v EU.



#### Predlogi za kratkoročne izboljšave:

- Omogočanje registracije in vnosa znanstvene literature v SICRIS/COBISS, ki ni vezana na zaposlitev v slovenski RO. Mogoče po principu samostojnega vpisa z naknadno odobritvijo s strani IZUM.
- Predlagamo vpeljavo avtomatskega vnosa podatkov brez dodatnega birokratskega postopka. COBISS namreč že omogoča avtomatsko posodabljanje citiranosti, tako da je razširitev tega sistema mogoča. Avtomatizacija se lahko vpelje po vzoru sistema Pure ali OrcID.
- Postopno opuščanje uporabe točkovnega sistema za vrednotenje znanstveno-raziskovalne in pedagoške uspešnosti.

<sup>9</sup>[journals.plos.org](https://journals.plos.org)

<sup>10</sup><http://lindau-declaration.org/>

<sup>6</sup>Primer: [Westminster Employability Award](#)



Dolgoročno naj vrednotenje kakovosti znanstveno-raziskovalnega dela preide na celostne in kvalitativne metode vrednotenja znanosti, ki zajemajo tudi podatke, kot so:

- doprinos k odprti znanosti,
- dostopnost rezultatov raziskav (open data),
- število prenosov teh prosto dostopnih podatkov,
- vpliv na teorijo v znanstveni disciplini (npr. omemba v šolskih učbenikih),
- družbena relevantnost,
- patenti,
- pogodbe oz. ostalo sodelovanje z gospodarstvom,
- mednarodna vpetost,
- nacionalni/mednarodni projekti,
- število mentoriranih študentov (BSc, MSc, PhD, Postdoc),
- drugo.

Pri tem se lahko orientiramo po deklaraciji [DORA](#), ki sta jo v Sloveniji tudi že podpisali Agencija za raziskovalno dejavnost republike Slovenije (ARRS) in Univerza v Mariboru. Drugi primeri naprednih pristopov k vrednotenju znanosti so na primer **Hongkonški principi**<sup>9</sup> ter **Lindauska deklaracija**<sup>10</sup>.

Ključno pa je zavedanje, da zaveze na deklarativnem nivoju niso zadostne in je potrebna tudi praktična implementacija.

#### Mednarodna mobilnost

Dodatne priložnosti za kroženje znanja in pridobivanje izkušenj na različnih visokošolskih zavodih predstavljajo mehanizmi za mednarodno mobilnost, ki vključujejo daljše in krajše izmenjave raziskovalcev in pedagoških sodelavcev.



Predlogi:

1. Možnost večih kratkotrajnih mednarodnih obiskov za raziskovalce in pedagoške sodelavce (npr. predavanja v več enotedenskih blokih, oz. raziskovalni obiski v fazah).
2. **Sodelovanje** bi se lahko sklenilo **za več let**, tako se da dejansko načrtovati znanstveno sodelovanje ali pa bolj stabilne pedagoške obveznosti.
3. Če si uspešen na razpisu eno leto, bi lahko koristil naslednjih nekaj let ista sredstva (delni **avtomatizem**, ki bi zmanjšal administrativno delo).
4. Prejetje sredstev naj ne izključuje prijave na naslednji razpis.
5. Tečajji slovenščine za tuje študente, raziskovalce in predavatelje in jezikovna podpora.

6. Spodbujanje raziskovalcev, ki imajo možnost mobilnosti (nimajo otrok ali otroci še niso v šoli).

7. Možnost pisanja doktorata v angleščini.

8. spletna stran (omenjena v [USPEŠNA KOMUNIKACIJA V SFERI IZOBRAŽEVANJA IN RAZISKOVANJA](#)).

#### TRANSPARENTNOST IN ADMINISTRACIJA

Znanstvena politika mora imeti **jasne časovne okvirje, definirane ukrepe, deležnike**, ki bodo ukrepe izvajali in **indikatorje**, s katerimi se bo spremljala učinkovitost ukrepov. Kljub potrebi po večji transparentnosti je hkrati potrebno bistveno **zmanjšati obseg administrativnega dela**, tako pri financerjih, kot pri samih raziskovalcih. Poročila o opravljenem delu, ki jih administrativni delavci ne morejo strokovno ovrednotiti, nimajo smisla. Uspešnost se naj vrednoti po kazalnikih, kot je opisano v razdelku "[Kakovostno znanstveno-raziskovalno delo in njegovo vrednotenje](#)".

Ključna je tudi odprava 'navidezne transparentnosti', ki se pojavlja predvsem pri kadrovanju, npr. z vpeljavo internih razpisov, ki skupinam omogočajo izbiro znanega kandidata (do stopnje doktorata) ter zunanjih razpisov, ki so odprti dovolj časa in široko razširjeni po vseh možnih kanalih. Uspešno raziskovalno delo vodij raziskovalnih skupin bi se moralo tako vrednotiti tudi preko uspešnosti njihovih mentorirancev kar bi vodje raziskovalnih skupin spodbujalo k izbiri kakovostnih kandidatov ter investiranju v mentorski proces.

#### Enakopravna obravnava in mehanizmi za kroženje znanja

Ko uspemo ustvariti dovolj atraktivno okolje za prihod študentov in strokovnjakov iz tujine, jim moramo zagotoviti tudi priložnosti za enostaven prehod v Slovenijo.



Predlogi:

1. Za kadre, ki so izobrazbo pridobili v tujini, ali so tam delovno aktivni, to ne sme predstavljati oteževalne okoliščine pri zaposlitvi in napredovanju. V praksi naj to pomeni, da so izkušnje pridobljene v tujini enakovredne tem, ki so pridobljene v Sloveniji (sodelovanje/uspešno prijavljanje raziskovalnih projektov, število mentoriranih študentov in drugih pedagoških obveznosti, habilitacije, strokovni izpiti, itd.).
2. Če/Dokler raba angleščine v akademskem okolju ni urejena, je potrebno bistveno izboljšati sistem poučevanja slovenščine za tiste, ki prihajajo iz tujine (študentje in strokovni sodelavci).
3. Bistveno je zagotavljati tudi enakopravno obravnavo po spolu ter vpeljati mehanizme, ki spodbujajo raznoliko vključevanje kandidatk in kandidatov na vseh področjih in vseh stopnjah akademskega udejstvovanja. Vpeljava mehanizmov za prepoznavanje uspešnosti v implementaciji enakopravnosti za organizacije.



## Štipendijske sheme, namenjene izobraževanju v tujini (Ad futura)

Štipendije za študij v tujini Ad futura predstavljajo odlično priložnost za slovenske študentke in študente, da delno ali v celoti študij opravljajo v tujini in tako pridobijo znanja, ki v Sloveniji niso na voljo. Štipendisti pa so v zadnjih letih opazili določene pomanjkljivosti, ki bi jih bilo moč odpraviti in tako še dodatno izboljšati trenutno shemo.



### Predlogi:

- 1.** Nadgradnja pogojev in meril v smeri upoštevanja kakovosti kandidatov in univerze, na katero so vpisani, ne glede na študijsko smer oziroma področje.
- 2.** Za študije z visokimi šolninami in/ali študijskimi kraji, kjer je življenje zelo drago, je pomembno, da kandidati pravočasno vedo, ali si bodo program sploh lahko privoščili, obvestila o prejemu štipendije pa prihajajo prepozno. Posledično se kandidati odpovejo študiju, na katerega so bili sicer sprejeti. Za ta namen se lahko naredi prednostni seznam študentov, za katere se že vnaprej ve, da bodo zagotovo dobili štipendijo in se jih obvesti prej.
- 3.** Vpelje se lahko dodatne možnosti in alternative k odplačevanju štipendije, v primeru če kandidat/ka z matično institucijo in raziskovalnimi zavodi v Sloveniji vzpostavi partnerstvo, npr. v obliki EU projekta, itd.
- 4.** Za uspešno vračanje bi se lahko investiralo v uspešno pridobivanje shem MSCA z Ad futurinimi štipendisti.
- 5.** Potrebna je priprava strategije za vračanje štipendistov v Slovenijo, npr. preko ozaveščanja o delovnih in raziskovalnih priložnostih v Sloveniji, pozitivnih spodbud za zaposlovanje, itd. Predlagamo tudi, da se aktivno spremlja izbiro študijskih programov, ki jih štipendisti izbirajo ter temu primerno prilagaja tudi spodbude in nove štipendijske programe.

## KOMUNIKACIJA IN JEZIK

Poleg negovanja kakovostnega in mednarodnega znanstveno-raziskovalnega sistema je potrebno njegove dejavnosti in rezultate tudi ustrezno komunicirati. To mora potekati tako znotraj sistema (na nivoju samih strokovnih kadrov, kot tudi študentov), kot tudi v širši javnosti, kjer je potrebno bistveno izboljšati in negovati kulturo, ki bo stremela k znanju in raznolikosti.

### Uspešna komunikacija znotraj raziskovalnega okolja in navzven

Nujno je povečati zaupanje v znanost in zmanjšati razpoko med znanostjo in njenim splošnim razumevanjem v javnosti. Informacije in mehanizmi komunikacije lahko med drugim pomenijo:



### Predlogi:

- 1.** Transparentno in široko oglaševana delovna mesta (v slovenščini in angleščini), predlagamo, da se vzpostavi skupna vstopna točka po vzoru [studyinslovenia](http://studyinslovenia). Potrebno je definirati in izkoristiti kanale, preko katerih slovenski in tuji strokovnjaki v tujini iščejo priložnosti.
- 2.** Promocijo uspehov institucij in mednarodnega sodelovanja tako preko domačih kot tudi tujih medijev.
- 3.** Zgodbe o uspehih alumnov ter podatki o 'efektivnosti visokošolskih programov' (npr. čas do zaposlitve po koncu študija, povprečna plača in pozicije alumnov) predstavljajo dodano vrednost tako za bodoče študente, kot PR za visokošolske zavode.
- 4.** Konkretnije se lahko podpira in izvaja kongresni turizem v Sloveniji (npr. pri organizaciji in oglaševanju pomembnih mednarodnih konferenc za področja, kjer je slovenska znanost vrhunska). Oglaševanje naj pri tem poteka tako v slovenskem, kot tudi angleškem jeziku.
- 5.** Študijski programi, vsebine in njihov doprinos h karieri bodočih študentov naj bodo jasno zapisani in zbrani na enem mestu, ki bo zainteresiranim pomagalo pri odločitvi, če na študij ter kam .
- 6.** Poleg tega je treba slovenski akademski krog odpreti, preko načrtnih mreženj in dogodkov, ki so odprti tudi za v tujini izobražene Slovence (so virtualni), tuje kadre (so v angleščini) ter za gospodarstvo (širše teme).
- 7.** Predlagamo tudi vzpostavitev "digitalne skupine" za digitalno trženje in uporabniško izkušnjo (UX) z ustrezno tehnično podporo za pripravo jasnih in enostavno dostopnih razpisov, obrazcev, aplikacij in širše komunikacije.

## Uporaba angleščine v slovenskem akademskem prostoru

Uporaba angleščine kot delovnega jezika v akademskem prostoru je v Sloveniji izjemno občutljiva tema, zaradi česar je pri načrtovanju upravnih okvirjev tako na nacionalnem kot na institucionalnem nivoju težko najti konsenz. Vpeljava angleščine vsekakor predstavlja pomemben mehanizem pri privabljanju odličnih kadrov in posledično povečanju konkurenčnosti domačih institucij ter izboljšanju kompetenc domačih kadrov za delovanje v mednarodnem prostoru. Zavedamo pa se, da je vpeljava tujega jezika povezana tudi s skrbmi glede rabe in vrednosti akademske slovenščine ter padanja kakovosti pri pedagoškem in raziskovalnem delu. Pri vpeljavi angleščine (in drugih tujih jezikov) v slovenski akademski prostori je potrebno najti ustrezno ravnotežje med rabo in nadaljnjim razvojem akademske slovenščine ter povečanjem mednarodne mobilnosti na domačih institucijah.



### Zato predlagamo:

- 1.** Da se rabo angleščine in slovenščine ustrezno opredeli znotraj različnih kontekstov komunikacije ter različnih strok prilagodi rabo posameznega (oziroma obeh) jezikov. Možni konteksti tukaj predstavljajo:
  - Jezik poučevanja
  - Jezik strokovne literature
  - Jezik delovnih nalog
  - Jezik komunikacije v študijskem/raziskovalnem okolju
  - Jezik institucije in komunikacija z zaposlenimi/študenti
  - Jezik strokovne komunikacije
  - Jezik znanstvenega publiciranja
- 2.** Da se jasno definira cilje rabe jezika in za to potrebne jezikovne kompetence ter sprejme načrt za spremljanje napredka jezikovnih veščin
- 3.** Da se zagotovi ustrezno jezikovno podporo tako za študente, kot tudi za zaposlene.
- 4.** Da se definira mehanizme, ki bodo spodbujali rabo ter utrdili in izboljšali pozicijo slovenščine kot akademskega jezika (npr. spodbude za pripravo prevodov in izvirnih znanstvenih, strokovnih in poljudnoznanstvenih del v slovenščini, ki pa ne bodo omejevale rabe angleščine pri pripravi znanstvenih publikacij, diplomskih, magistrskih in doktorskih nalog ter projektnih prijav, itd.).
- 5.** Da spodbuja izvajanje lingvističnih in kognitivnih raziskav o vplivu in mehanizmih rabe jezika ter da se rezultate upošteva pri nadaljnjem razvoju jezikovne politike.